

1918. tammikuun 23 p*äi*-
vänä kokoontuivat Pankkival-
tuusmiehet puheenjohtaja
Gyelling, vapaaherra Palmén
sekä herrat Mäki, Huotari,
Huttunen ja Ståhlberg

18

L. S.
(pöytäkirja)

Esitettiin Valtiovarainvaliokunnan
kirjelmä tammikuun 23 päivästä N:o 40,
jossa valiokunta siihen nähden, että
jo oli kulunut useampia kuukausia
siitä kuin Pankkivaltuusmiehet oli-
vat tehneet esityksen valtiolainan ot-
tamisesta Suomen Pankin aseman
vahvistamiseksi, oli tiedustellut, onko
mainitun ajan kuluessa ehkä esiin-
tynyt seikkoja, jotka tavalla tai toi-
sella vaikuttivat asian ratkaisuun

esityksestä poikkeavalla tavalla.

Pankkivaltuusmiehet päättivät käsityksensä lausua, että kysymystä valtiolainain ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi käsiteltäessä olisi Eduskunnalle nimenomaan ehdotettava, että 81 miljoonan markan määrä otettavasta lainasta käytettäisiin Pankin kärsimäin repulattappioiden korvaamiseksi. (Kirje N° 3)

2 §

Otettiin uuteen käsittelyyn Osuus-kassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiön lainojen vitisanomista koskeva kysymys.

Puheenjohtaja Gylling antoi seuraavan kirjallisen lausunnon ja ehdotti että sen mukainen kirjelmä oli johtokunnalle lähetettävä:

"Vuosien 1913 ja 1914 valtiopäivillä myönsi Suomen Eduskunta osuus-kassaliikkeen tukemiseksi 2.000.000 markkaa korottamana lainana Osuus-kassojen Keskuslainarahasto-osakeyhtiölle, sitoen kuitenkin myöntämiseen sen ehdon ettei osakeyhtiön tä-

8

ten vahvistettua asemaa saisi yhtiön sääntöjä muuttamalla tehdä osakkaille edullisemmiksi. Sen jälkeen muutettiin kuitenkin yhtiön sääntöjä sellaisella tavalla, jonka Eduskunta vuonna 1917 katsoi olevan ristiriidassa Eduskunnan lainojen myöntämiselle asettamien ehtojen kanssa. Eduskunta määräsi samalla Pankkivaltuusmiehet, jollei mainittu osakeyhtiö suostuisi asian vaatimalla tavalla muuttamaan sääntöjään, irtisanomaan kyseessä olevat lainat. Osuuskassojen Keskuslainarahaston hallinto, jolle Eduskunnan päätös oli tietoon saatettu, on kuitenkin ilmoittanut olevansa haluton sääntöjään muuttamaan, mainiten samalla, että mainittujen lainojen takaisin suorittaminen yhtiölle olisi käytännöllisesti mahdoton.

Ottaan huomioon tämän sekä että Eduskunnan tarkoitus lainojen myöntämisellä oli tehokkaasti tukea osuuskassojen toimintaa samoin kuin senkin, että nyt koossa olevassa Edus-

kunnassa erinaisten edustajien taholta on tehty samassa asiassa tarkoituksella saada Osuuskassojen keskuslainarahaston uhattu asema vakinnutetuksi, ovat Pankkivaltuusmiehet katsoneet olevan syytä, ennenkuin ryhtyvät toimeenpanemaan Eduskunnan päätöstä lainojen irtisanomiseksi, koettaa löytää keinoja, jotka samalla kuin niiden kautta Eduskunnan tarkoitus tukea osuuskassalibettä pysyisi voimassa, samalla turvaisivat, että Eduskunnan lainojen myöntämiseen alkuperäisesti sitomat ehdot eivät enään vastedes voisi tulla loukatuiksi. Täraiten tämä tarkoitusperä valtuusmiesten mielestä saavutettaisiin sen kautta, että Eduskunta valtuutettujensa kautta saisi vaikutusvaltaa Keskuslainarahaston hallinnossa. Tällainen vaatimus on sitäkin oikeutetumpi, kun Keskuslainarahaston lainauslibekseenä käyttämistä varoista muutenkin suurin osa on valtiolta saatuja huokeakorkeaisia lainoja.

Pankkivaltuusmiehet saavat tä-
ten kunnioittaman ehdottaa että ky-
seessäolevat 2.000.000 markkaa edel-
leenkin saisivat jäädä Keskuslai-
narahastoon, mutta ei lainan vaan,
vaikkakin korottoman, osakepää-
män muodossa, jonka nojalla osake-
yhtiön hallinnon enemmistö tulisi
Eduskunnan määrättäväksi. Hallin-
nonjäsenten määrääminen Eduskun-
nan puolesta olisi jätettävä Pankki-
valtuusmiesten asiaksi. Osuuskasso-
jen Keskuslainarahaston yhtiöjärjes-
tykseen olisi vastaava muutos saa-
tava aikaan."

Herrat Häki, Huotari ja Kuttu-
nen yhtyvät herran Gyllingin lau-
suntoon.

Vapaaherra Palmén antoi seuraa-
van kirjallisen lausunnon:

"Kun hyökkäys Osuuskassojen
Keskuslainarahastoa vastaan, joka
maaliskuulla 1915 alettiin tekosyyllä
että muka Eduskunnan päätöksen
ehtoja oli rikottu "kapitalistien voitto-
stujen lisäämiseksi osuuskassaliikkeen

turvissa" tarkoitti 2 miljoonaa takai-
 sin vaatimista, vaikkakin lukematto-
 mien pikkuviljelijain turmion uhalla,
 ja nyt tyydytään jo irtisanotun mää-
 rän pysyttämiseen tarkoituksensa
 käytettävänä, kunhan vain hallintota-
 paa muutetaan, osottaa tämä ettei e-
 nää, tärkeämpien kysymysten etualal-
 le jouduttua, huolita entisen hätä-
 summan käyttämisestä. Siltä kannal-
 ta voisi olla riittävä, että minä vain
 viittäisin Pankkivaltuusmiesten pöytä-
 kirjaan 25 päiv. syysk. 1915 panomaa-
 ni lausuntoon, johon minulla ei ole
 mitään lisättävää, varsinkaan ei sen
 jälkeen, kun osuuskassojen johtokunta
 vielä on oikeudelliselta kannalta va-
 laissut niiden muodollisten muistutus-
 ten kataruutta, millä mainittua hyök-
 käystä juridiselta puoleltakin kan-
 natettiin. Mutta kun ei tyydytä e-
 rehdyksen peruuttamiseen, vaan pa-
 luumatkan peittämiseksi on vaadittu
 Keskuslainarahaston hallinnon muut-
 tamista siihen suuntaan, että enem-
 mistö lainarahaston johtokunnassa oli-

si Pankkivaltuusmiesten asetettava,
 täytyy minun panna jyrkkä vasta-
 lauseeni tällaista ehdotusta vastaan.
 On aivan turhaa puhua siitä, mistä
 kassa on saanut varansa; valtiotalous
 ei edellytä, että hallituksen tulee
 ehdottomasti hoitaa kaikkia niitä
 varoja, jotka se on myöntänyt; pää-
 asia valtiolle on että varat, jotka se
 on johonkin yleis-hyödylliseen tarkoi-
 tukseseen myöntänyt, tulevat asianmu-
 kaisesti käytetyiksi. Sanotun lainara-
 haston toiminnasta ja tuloksista vuo-
 sina 1903-1912 laadittu kertomus (pai-
 nettu 1913) on minusta päivän selvas-
 ti osoittanut nykyisen hallinnon kyen-
 neen avata uusia uria pikkuviljelyk-
 sen ja terveellisen maatalouden hy-
 väksi, ja minun täytyy lisäksi erää-
 seen läheiseen esimerkkiin viittaam-
 alla huomauttaa, miten onnetonta
 olisi mennä tällaista omistunutta
 hallintojärjestelmää korvaamaan toi-
 sella, josta ei ole sennepäinkään hy-
 vää kokemusta. Niistä suurista avus-
 tuksista, jotka 1890 luvulla annettiin

yleisen kadon lieventämiseksi, täytyy tunnustaa - vaikkakin paljon toivottuin "kolmen maamiehen" ehdotuksesta - että ne suureksi osaksi menivät hukkaan; puoli miljoonaa on täytynyt kokonaan poistaa tileistä arvottomina, ja kaikesta päättaen ei edes viljelys saanut noista uhrauksista hyötystä. Puhumatta niistä erehdyksistä, jotka varoja jättaessa tehtiin, kykeni näitä suuria summia hoitanut toimikunta huonosti valvomaan varojen perimistä ja Pankkivaltuusmiehet, jotka saivat ottaa johdon valvottavakseen, ovat tosin muuttamat silmänpistävät laiminlyönnit korjanneet, kykenemättä kuitenkin saada syvemmälle menevää parannusta aikaan. Jos siinä ei ole voitu kiroksi kasvanutta saada suoraksi, niin olisi sitä järjetömmämpi mennä tyydyttävästi, jopa erinomaisella huolella ja menestyksellä vaikuttanutta järjestelyä muuttamaan siten, että toisia näkökohtia varten valittu toimikunta saisi johdon.

14

Asutus- ja viljelyspolitiikan johto ei tulisi siitä hyötymään, että puolue- näkökohdat tehtäisiin ratkaiseviksi, kuten ehdottomasti kävisi, jos ulkoapain on työnnettävä johtomiehille yritykselle, jolla on omat tarkoituksensa ja keinonsa. Minä en siis voi muuta kuin mitä vakavimmin vastustaa niitä syrjäitaroituksia, joita tahdotaan liittää myönnytykseen, että 2.000.000 markan avustukset jäävät edelleen viljelystyön hyväksi. Yksinkertainen suostumus tehtyyn anomus ehdotukseen on minun mielestäni riittävä."

Herra Ståhlberg antoi seuraavan kirjallisen lausunnon:

"Pankkivaltuusmiesten kokouksessa 25 päivänä syyskuuta 1915 esittämistäni syistä olen edelleenkin siitä mieltä, että Osuuskassojen keskuslainarahaston aikaisemman yhtiöjärjestyksen voitto-osinkoa koskevia määräyksiä v. 1915 päättämällä antaa uusia $5\frac{1}{2}\%$ tuottavia C osakkeita muutettiin osakkeille edulli-

semniksi ja että muutos siis oli vastoin sitä ehtoa, millä Keskuslainarahastolle v. 1913 ja 1914 oli Suomen Pankin voittovaroista myönnetty lainaksi yhteensä 2 miljoonaa markkaa. Mutta kun sittemmin Keskuslainarahaston aikaisempia suurempiosinkoisia A-osakkeita on lunastettu pois ja sen sijaan annettu lisää vähempiosinkoisia B-osakkeita, niin mainitun muutoksen käytännöllinen merkitys on tasaantunut, eikä nyt enää myöskään voida antaa lisää 1915 päätettyjä uusia osakkeita. Näin ollen ja kun 1915 päätetyn yhtiöjärjestyksen muutoksen peruuttaminen näyttää kohtaavan oikeudellisia vaikeuksia, ei käsittääkseen Eduskunnan ole syytä pitää kiinni siitä viime valtiopäivillä tehdystä päätöksestä, että jollei Osuuskassojen Keskuslainarahasto muuta yhtiöjärjestyksensä Eduskunnan määräämien lainaehtojen mukaiseksi, lainat sanotaan irti kun ei myöskään ole oikeutettua tässä yhteydessä lainan asian johdosta koettaa pakottaa

Keskuslainarahastoa saattamaan järjestysmuotoansa yleensä toiselle kannalle muuttamalla puhevalaisit valtiolainansa osakepääomaksi, niin olisi mielestäni ehdotettava Eduskunnan päätettäväksi, että Keskuslainarahastolle Suomen Pankin varoista annetut lainat saavat v. 1915 tehdystä yhtiöjärjestyksen muutoksesta huolimatta jäädä irtisanomatta."

Täin tapahtuneen äänestyksen jälkeen olivat Pankkivaltuusmiehet siis hyväksyneet herra Gyllingin ehdotuksen ja oli tämän mukainen lausunto asiasta Pankkivaliokunnalle annettava.

Vakuudeksi:

Huomautus!

Kun pankkivaltuusmiehet halusivat tarkistaa lausuntojaan Osuuskassojen Keskuslainarahastoa koskevasa asiassa, ei kirjelmää Pankkivaliokunnalle ehditty lähettää ennen kappinan alkua.